

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

II. De Furti Restitutione ac Pœnis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

estimatione, inquisivit, vel non? Si posterius hoc, reus est furti, per textum *cit.* §. 4.

16. §. 7. quia rem alienam lucrificandi causâ & dominò invitò retinendo fraudulosè contredidisse censetur. Si prius, uti & si probabili ratione ductus existimavit, rem esse derelictam, à furti atque etiam injustitiæ labe immunis erit, licet eam retineat: & postquam, dominum compariturum, spes amplius non est, in proprios usus convertat; quia tali casu res dominum amplius non habere & derelicta naturalémque libertatem nacta censetur: cujusmodi res sunt occupantis, l. 1. §. 1. *Pro derelicto* 2. ff. *Pro derelicto*, Atque ita ex communi docent Sañ V. *Theaurus*, n. 4. Sotus *Lib. 5. de Jusit. q. 3. art. 3. ad 2. Zæsius ad hanc Rubr. n. 13.* & Palao *Tract. 31. disp. unic. p. 19. n. 4.* ubi tamen uterque monet, tutiorem & in praxi suadendam doctrinam, ejusmodi bona in pauperes aliòsque pios usus expendi jubentem: quod etiam censet Laiman *Lib. 3. tract. 1. cap. 5. n. 24.*

Neque in contrarium facit *can. Si quid cit.* eique consonans *can. Multi q. 5. cit.* quia loquuntur de non reddentibus, utique cum possent, domino comparenti; ac proinde de malæ fidei detentoribus rei: quorum propterea cor, hoc est, conscientiam Deus interrogaturus asseritur *can. Si quid cit.* ut rectè advertit *cit.* Palao n. 3.

17. Dubium quartò est de auferente rem alienam in necessitate: qui pro fure absolutè haberi videtur *c. Si quis 3.* ei propterea poenitentiam decernente. Sed hac etiam in re adhibenda est distinctio; vel enim necessitas communis, aut etiam gravis, v.g. si honestæ conditionis homo à lias cogeretur mendicare: vel extrema est, ut, si alienam rem ad usum non auferret, mortis vel gravissimæ infirmitatis aut miseris periculum foret? Si prius, verissimilius juxta *c. cit.* tanquam à furti & in-

justitiæ crimine non omninò immunis, plecti, sed mitiori aliquâ pœnâ, possit; quia talis necessitas non facit res communes, nec tribuit jus in re aliena, Sylvester *V. Furtum q. 3. Azor p. 2. Instit. lib. 12. cap. 8. q. 8. Farinac. Prax. Criminal. q. 174. n. 69.* & alii apud Barbolam in *c. cit. n. 2.* Si posterius, res aliena ad ejusmodi malum propulsandum necessaria auferi & absumi citra furti aut rapinæ labem ac pœnam potest; quia hujusmodi necessitas licitam facit acceptionem rei alienæ: imò hæc non amplius aliena, sed ejusmodi necessitate patienti communis est, *arg. l. Si laborante 2. §. 2. in fine ff. ad L. Rhod. de jactu. can. Sicut 8. junctâ Glossâ. V. Commune. dist. 47. Sarmiento de Reddit. Eccles. p. 3. cap. 5. n. 4.* quam comunione non impedit contraria voluntas possessoris, quia hæc rationabilis non est, & auferre nequit; quod tribuit Natura, extrema necessitatis casu communem faciens rem, sine qua illa propulsari non potest, Navarrus *Manual. cap. 17. n. 5.* Covarruvias in *Reg. cit. p. 2. §. 1. n. 3. Azor l. cit. q. 6.* & aliis allegatis *cit.* Barbosa n. 2. rectè excipiens casum, quo in tali necessitate etiam versaretur rei dominus; quia in pari periculo & necessitate melior esset conditio possidentis *arg. Reg. Cum par 154. ff. & Reg. In pari 65. in 6.*

ARTICULUS II.

De Furti Restitutione ac Pœnis.

SUMMARIUM.

19. Ex furto oritur obligatio restituendi.
20. Saltem, cum fur restituere potest.
21. Secundum aliquos DD. qui rem absumit in extrema necessitate.

22. Qui ad restitutionem verius non tenetur.
23. Ex furto competit actio furti.
24. Et conditio furtiva.
25. Pana criminales furti Jure Civili Veteri.
26. Et Recentiori constituta.
27. Res apud furem apprehensum reperienda restituenda domino.
28. Non sicut applicanda sunt.
29. Contraria Consuetudine non obstanti.
30. Ut nec judiciales sumptus detrahi possint.
31. Fures sunt infames & irregulares.
32. Clericus fur deponendus & aliquando degradandus &c. est.

19. **P**orro Furtum hæcenus declaratum non solum Humanò : sed Divinò quoque ac Naturali Jure prohibitum, res omnino indubitata est ex Decalogo, Exodi cap. 20. v. 14. & Deuteron. cap. 20. v. 19. & Ratio perspicua est; quia continet gravem injuriã proximi: cui invito res sua fraudulenter aufertur ac detinetur; ut proinde ad ejus expiationem præter Pœnitentiam, quã reconcilietur Deus, etiam necessaria sit rei injustè ablatae aut detentæ restitutio, quã proximo satisfiat; cum peccatum non dimittatur, nisi ablatum restituatur, Reg. Peccatum 4. in 6. & si absque restituendi obligatione dimitteretur, via aperiretur innumeris furtis, rapinis, aliisque injustis læsionibus: quæ, cum humanæ societatis dissolvendæ periculo committerentur, si ad furti, rapinæ aut alterius injustitiæ expiationem sufficeret pœnitentè.

20. Quantumvis autem hæc faciendæ restitutionis obligatio vim non habeat casu, quò fur non potest, & unde restituat, non habet; cum ad impossibile nemo ob-

ligetur, Reg. Impossible 185. ff. & Reg. Nemo 6. in 6. nihilominus non omnino extinguitur: sed adstringit pro tempore, quò venerit ad fortunam pinguiolem, ut est communis & certa sententia DD.

Dubium hinc non leve oritur, an, qui in extrema necessitate alienam rem abstulit, postea locuples factus obligetur ad restitutionem. Quod cum Navarro Manual. cap. 17. n. 6. & Covarruvia in Reg. Peccatum p. 3. §. 1. n. 4. affirmat Lessius lib. 2. de J. & J. cap. 16. n. 8. Negat autem Barbosa in c. Si quis cit. n. 3. cum cit. Sylvestro V. Furtum, q. 5. n. 10. & Azor p. 2. Instit. lib. 12. cap. 8. q. 8.

Illi nituntur textibus c. cit. & l. Nefemius 34. ff. de Negot. gest. Rationem reddunt; quòd ex una, rem alienam accipiendi jus, quòd extremã necessitate laborans habet, commensuretur obligationi, quam habet dominus, eam pro necessitate illa sublevanda dandi; ut nec plus, nec aliter egens valeat accipere, quàm quantum & quomodo iste obligatur; ex altera verò parte, dominus necessitatem etiam extremam patienti rem suam donare non teneatur, sed satisfaciatur, eam mutuandò; quia solummodo obligatur ad sublevandam illam necessitatem, quæ tollitur datione mutui: quòd acceptum locupletior factus mutuatarius restituere tenetur.

Istorum autem præcipuum fundamentum est; quòd non appareat, unde eò casu ablata restituendi obligatio oriatur; cum non oriatur ex re accepta; quia illa non extat, sed bona fide est consumpta: neque ex injusta acceptione; quia ejus acceptio & absumptio facta est legitime, & ex permissione Juris Naturalis, eo casu omnia communia esse volentis. Neque ex vero aut quasi contractu; quia inter extremè laborantem ac dominum de restitutione non convenit, aut convenisse,

Jus præ-

Jus præsumit, vel interpretatur; cum in contrarium adductorum textuum neuter agat de acceptis in necessitate extrema, ut *cit.* Azor de priore q. 8. de posteriore q. 7. utrobique in fine, rectè observat

22. Ex duabus his DD. Opinionibus, sicut probabilem ac tutam utramque, & priorem tutiorem non inficior: sic posterior rem in rebus usu contumptibilibus cenleo verisimiliorem; cum propter deductam rationem: tum verò; quòd rem, quæ ad ejusmodi necessitatem propulsandam necessaria est, absumptis jus naturæ concessioni potius, quam voluntati domini commensuretur; ac proinde rem non alienam, sed ex naturalis Juris dispositione communem, imò jam suam absumpsisse censetur; rem autem suam absumptam restituere, nemo teneatur.

Præter obligationem restituendi gravibus poenis furta obnoxia sunt. Et Civili quidem, ac Justiniano Jure, furti manifesti (cujusmodi dicitur, quando fur vel in ipso facto, vel post id commissum à domino vel quovis alio cum re furtiva deprehenditur, antequam istam detulerit, quòd deferre, cum eaque eo die manere delinavit, §. Furtum 3. *Instit. de Oblig. ex delicto. fur est 3. Et ff. hic*) poena est quadruplum. Non manifesti autem (hoc est, ante rem eò delatam non deprehensi, juxta §. *cit.* l. Nec manifestum §. ff. *ibid.*) duplum, domino, ac non ante condemnatoriam judicis sententiam præstandum, §. Panam 5. & §. *fin.* *Instit. de Oblig. ex delicto.* Rationes, cur manifestum gravius, quam non manifestum vindicetur, varias DD. reddunt. Ex quibus non incongrua est; quòd manifestum non solum proximum privatum lædat in bonis, sed insuper præbeat scandalum publicè perniciosum, majorémque impudentiam & turpitudinem præferat, *arg. casu. Nemo 4. V. Tolerabilior, 32. q. 4. Et c.*

Ex renovè 4. de Temp. Ordinat. Schneidewin. in §. fin. cit. n. 4. Harprecht in §. Panam cit. n. 2. Et 3. & Manz. in §. cit. n. 9.

Præter hanc Furti actionem, quæ poenalis est & ad quadruplum ac duplum tantum: non ipsam rem furtò ablatam recuperandam datur, occasione furti competunt aliæ Actiones: ac præcipuè Rei vindicatio; quæ est Realis, & domino contra quemcunque possessorem, §. *fin.* etiam pretiò non refusò, l. Incivilem 2. C. de Furtis & post quadrupli vel dupli poenam solutam datur, l. Si pignore 54. §. 3. ff. *hic*: & Conditio furtiva, quæ personalis actio est, & domino ejusque hæredi competit tantum adversus furem ejusque hæredem, etiam rem ablatam non possidentem: quâ petitur, ut restituat rem ablatam, si extet: vel, si non extet, ejus æstimationem, §. *fin.* *cit. l. 1. l. Ex furtiva cit. l. Si pro sure 7. §. fin. ff. hic l. In re 8. ff. de Condit. furtiva, ubi Interpp. & passim cæteri DD.*

Demum eòdem Jure Civili, furti saltem notabilioris condemnatus est infamis, §. *Ex quibusdam 2. Infit. de Panam temerè litig. l. Athletas 4. §. fin. ff. de Hæ, qui infam. nor.* etiam si civiliter sit Conventus, Brunemannus in l. *cit. n. 4.* conventus autem criminaliter extraordinariâ animadversione, pro commissi criminis qualitate ac varietate circumstantiarum, vel pecuniariâ fisco applicandâ, vel carceris, vel relegationis, vel damnationis ad metalla, aut aliâ corporali poenâ olim coerceretur, l. *fin. ff. hic l. 1. Et ff. de Furtibus baln. l. 1. §. 1. Et ff. de Effra. Et expil. Mori autem vel mutilari aliquem pro furto, disertè noluit dictus Imp. *Auth. Sed novo C. de Serv. fugit. Et Novell. 134. cap. 13. V. Pro furto, Clarus §. Furtum, n. 7.**

Posterioribus tamen sæculis, res alienas clam palamque fraudulosè contrahendi licentiâ invalescente, in fures severiori

Veriori vindictâ animadvertendum fupremi rerum moderatores censuerunt; & antiquâ quadrupli vel dupli poenâ in furtis ad quinque solidos non accedentibus relicta, graviorum rei frequenter ultimò supplicio affici ceperunt, juxta constitutionem Friderici I Imp. *Lib. 2. Feud. tit. 27. §. fin. & Ordinat. Caroli V. art. 157. Et.* Imò & locorum consuetudinem: quâ fures, quantitate rei ablata, iteratione & frequentia actuum, personarum qualitate, aliisque circumstantiis consideratis, vel pro numellis publice exponi & fustigatione sive scopis ac virgis casos, vel aure, manûve truncatos, vel aliò infami stigmate notatos relegari vel capite plecti, aut laqueo suffocari, & in patibulis suspensos relinqui, passim videmus; ut ita consulatur privatorum securitati & quieti Reipublicæ, cui invalescens furto- rum ac rapinarum frequentia multò plus, quàm olim, obesse capit, ut DD, passim observant.

27. Dubium & practica quæstio est, an res furtivæ apud furem, à iudice apprehensum, inventæ restituendæ domino aut fisco applicandæ sint. Ratio dubitandi est; quòd de damno, quod suâ culpâ sentit, conquiri nemo possit, *l. Quod quis ex culpa 203, ff. de R. J.* furtum autem sæpe non vacet culpâ domini, in eius custodia negligentis, *Glossa in l. cit. V. Subreptum.*

Sed ratio hæc exilis est, cum; quia furtum quandoque annumeratur casibus fortuitis, qui culpâ carent, *l. Ex ratione 30, pr. ff. ad L. Falcid. & l. Pignus 9. C. de Pignorat. añ.* tum verò; quia, licet is, cui res ablata est, in culpa aliquando sit respectu alterius, vg. concedentis, in culpa tamen non est respectu furti; & si esset respectu istius, ea tamen esset minor, quàm ut rei injustè ablata & extantis damnò valeat coerceri,

Quare, rem furtivam etiam inventam apud furem domino suo restituentam, meritò declaravit Carolus V. *Constitut. Criminal. art. 207.* quò locò ab isto, & à Ferdinand, I. Imp. *Recess. 1559. §.* Unde nacti dem an esset/ alicubi in vesta statuta & consuetudines contrariæ, tanquam abusus & corruptelæ reprobantur; quòd Divino & Naturali vel Gentium Juri adversentur; ut locus sit *arg. c. fin. de Consuet.* ut observat Marfil. *Tract. Criminal. §. Quoniam n. 102.* Eorum certè iniquitatem non una ratio persuadet, Primò enim domino jure competit rei furtivæ persecutio, quâ eam non solum à fure istiusque hæredibus condicendò; sed vindicandò quoque à possessore quocunque recuperare, ut dictum, valeat, etiam pretiò non refusò, *l. Incivilem cit. J. Mater 3. & l. Si mancipiù 23. C. de R. V.* Secundo; quia contra Naturam est, ut quis cum jactura & damno alieno locupletetur: & domini res sine ipsius factò in alium transferatur, *l. Nam hoc natura 14. ff. de Condit. in debiti, Reg. Nec hoc natura 11. ff. & Reg. Locupletari 48. in ò.* Tertio; quia iniquissimum & à naturali ratione alienissimum est, ex factò unius alterum prægravari, & delictum unius in alterius perniciem trahi, *l. 1. pr. ff. de Alienat. jud. mut. caus. l. Non debet 74. & l. Factum 155. pr. ff. de R. J.* cum peccata hisque promerita poena suos tantum auctores ac delinquentes debeant tenere, *l. Sancimus 22. l. Crimen 26. C. de Pænis & c. 1. V. Sed si, de Iu, qua à majori,* contra, quam contingeret, si res sublata furtò non esset restituenda domino, sed applicanda fisco, damnum à fure illatum continuanti & augenti; ut adeò fur iste quoque, non furis duntaxat, sed ipsius quoque domini evadere videretur; quòd, ultra rei possessionem, subtractam à fure, proprietatem domino auferret.

F f

Explora-

29. Exploratum itaque est, statutò & consuetudine contrarià non obstante, rem furtivam domino, quando is certus est, restituendam, ut cum Marfilio *cit. n. 102*, defendunt Damhoulder *Prax. Criminal. cap. 110. à n. 53*. Befold. *Delibat. Jur. p. 2. ex Pandect. Lib. 47. q. 6*. Schneidewin. *in §. fin. Instit. de Oblig. ex delicto, num. 8*. Harprecht *in §. Furtum 3. Instit. ibid. n. 28*. & Haunold, *Tom. 6. de J. & J. tract. 2. n. 260. arg. l. Si captivus 20. ff. de Captiv. & postl. cujus §. 1. deciditur, quòd expulsi hostibus ex agris, quos occuparunt, dominia agrorum ad priores dominos redire debeant, non publicari.*

Quod adeò verum est; ut quantumvis bonæ fidei possessori sumptus, quos fecit in rem furtivam, secundum iudicis æstimationem restituere dominus teneatur, *l. Sin autem 27. §. 5. ff. de l. Si quis I. C. de R. V. & cit. art. 207. V. Hätte aber der Antwoörter/impensas tamen in capturam, custodiam, torturam, executionemque furis factas magistratui refundere dominus non teneatur: sed rem furtivam consequatur sine diminutione, vigore cit. Constitut. quia bono & gravi Præsidi, & cuius iudici ac magistratui ex officio incumbit; ut malis hominibus provinciam purget: ut sacrilegos, latrones, plagarios, fures conquirat, & pro ut quisque deliquerit, in eos animadvertat, *l. Congruit 13. ff. de Offic. Præsidi. quæ autem iudici seu magistratui ex officio incumbunt, absque ullo alicujus privati adminiculo damnòque expedire & gratis administrare tenetur, arg. l. Ut puta 2. §. 2. ff. de Condit. ob turp. caus. Berlich. Practic. p. 5. conclus. 45. n. 32. & Haunold. cit. tract. 2. n. 261. ubi monet, Jure nostro Provinciali, cum res furtiva valore adæquat asses 12. nummum decimum: cum verò 12. asses excedit, 36. nummos iudici solvandos, Maximus Process. Tit. 7. art. 5.**

Ecclesiasticò seu Canonico Jure fur 31. imprimis est infamis, *can. Infames, 6. q. 1. saltem postquam furti est condemnatus, Panormit. in c. fin. n. 14. & ibi Felinus n. 16. ac proinde irregularis; ut neque possit promoveri ad sacros Ordines, neque in susceptis ministrare, ut colligitur ex can. Qui in aliquo 5. dist. 51. can. Testes, 2. q. 7. Reg. Infamibus 87. in 6. & arg. à contrario ductò ex c. fin. cit. Navarrus Manual. cap. 17. n. 204. & Suarez de Censur. disp. 48. s. 2. n. 2. & Pirrhing hic n. 26. & 27. Quæ irregularitas, licet indirectè auferri valeat à Principe aliàve potestate seculari, infamiam Jure Civili inducnam, in qua illa fundatur, per restitutionem famæ abolente, ut cum Henriquez *Lib. 14. cap. 5. n. 3*, aliisque DD. docet *cit. Suarez n. 10. directè tamen eam tollere, & cum ejusmodi irregulari ad sacros Ordines dispensare valet solus Papa: quem tamen ipsum id, nisi infamiã prius abolitã, juxta c. Cimente 23. de Sent. & re judic. nunquam facere contuevisse, rectè advertit Molina Tract. 4. de J. & J. disp. 10. n. 3.**

Casu tamen, quò fur, quòd ejus crimen occultum sit, Juris infamiam non contraxit, eum peractã poenentiã ad SS. Ordinum susceptionem & usum admittere Episcopus potest, per *c. fin. cit. & tradita à Panormit. in c. At si clerici 4. §. De adulteriũ, de Judiciis n. 4. & Thesouro de Pœnis Eccles. p. 2. §. Furtum, cap. 1. n. 2. in fine.*

Eòdem Jure Canonico clericus, in 32. notabilis quantitatis, aut iterato furto deprehensus vel convictus, ab Ordine & officio clericali deponendus, *can. Presbyter 12. dist. 81.* si verò non respiciat, excommunicandus, ac tandem, si incorrigibilis evadat, tradendus est Curie seculari, vi Constitutionis Clementis III. *c. Cum non ab homine 10. de Judiciis, ubi Interpretes & alii DD.*